SUENSBO

Medlemstidning för Svensboda Hembygds- och Kulturhistoriska Förening

Nr 1/2007

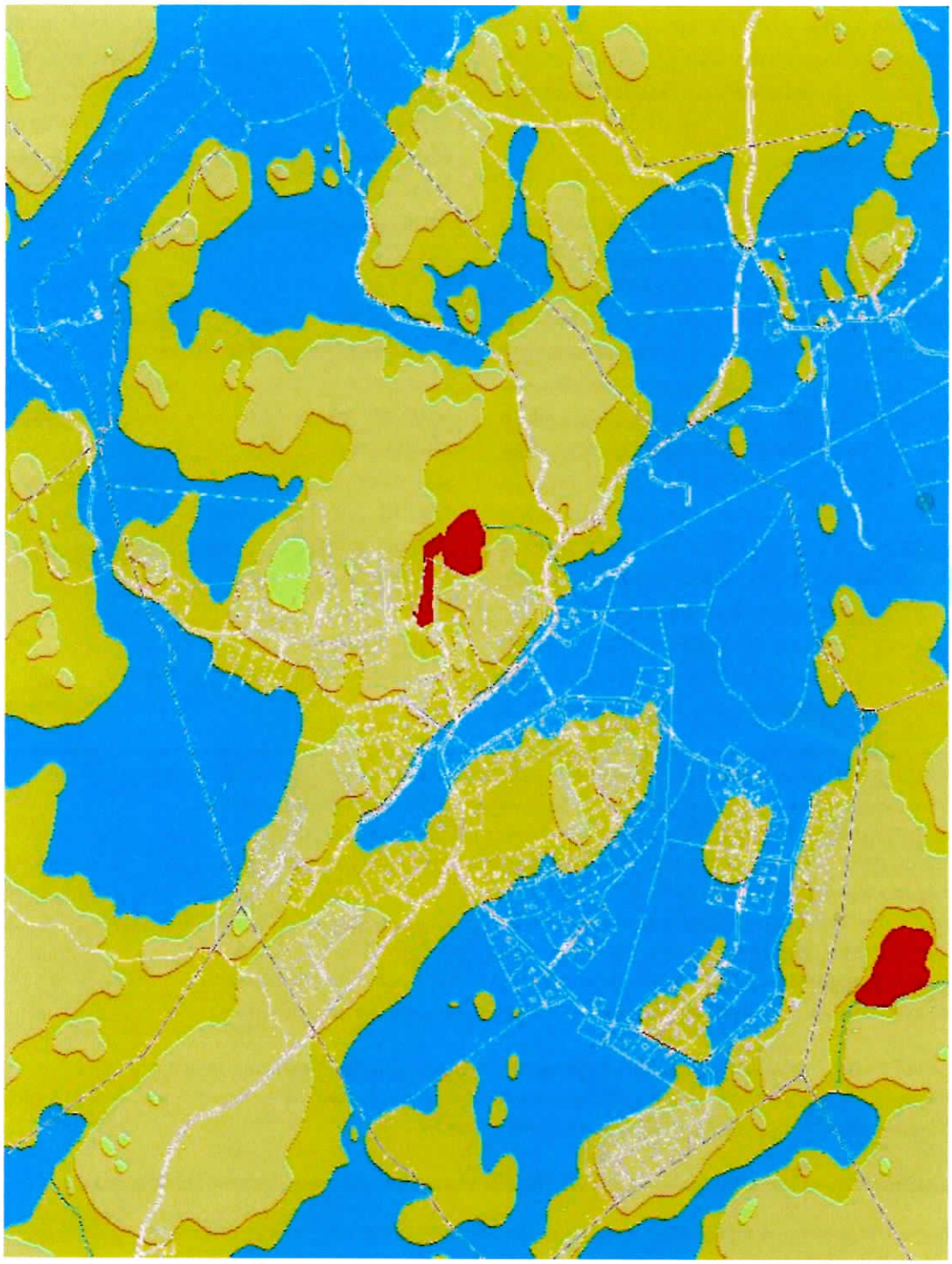

Ledare

En god fortsättning på det nya året önskas alla medlemmar och sponsorer. Som tidigare hjälps vi alla åt för att det ska bli ett ytterligare bra år för vår förening. 2006 blev ett rekordår med totalt 135 medlemmar och 12 sponsorer.

Det har slagit väl ut med vårt nya grepp med att ha ett separat utskick i december, där vi informerar om vad styrelsen haft för sig. På detta vis tror vi att våra medlemmar har lättare att koncentrera sig på vår information samt att inbetalningskortet därmed har blivit tydligare (ingen inbetalning - ingen tidning i januari).

När jag gick på Påhlmans handelsinstitut i tidernas begynnelse, sa en lärare att företagen stod i kö utanför vår skolentré. En av eleverna ställde sig upp och gick fram till fönstret. Efter några sekunder vände han sig om och påpekade "Det är ingen brådska, de har inte kommit än". Detsamma tycks gälla för kön av skribenter till vår tidning. Jag syftar då på våra medlemmar som inte är med i tidningsredaktionen eller är ansvariga för något av våra projekt. Vi har minskat kraven till att det inte måste handla om något eller någon från Svensboda. Det bör vara ett litet kåseri eller en artikel ur det verkliga livet och författaren bör ha eller haft en stuga i Svensboda. Det räcker med att vi får tips eller idéer om du inte vill skriva själv.

Så har den då äntligen kommit. Vår registrering av fornlämningar. Det som registrerats är:
1. Det stora stenröset i Eskils Backa har registrerats som ett gravröse.
2. En gammal fångstgrop som ligger efter kraftledningen som går in vid Eskils Backa.
3. Hjulkvarn och kvarnsten vid Kvarnängen. I enlighet med laga skifteskarta från 1889.
4. Skvaltkvarn och stamp vid Kvarnängen. Placering i enlighet med laga skifteskarta från 1889.
Dessa är skyddade enligt lag och får ej röras.

I övrigt har vi ett medföljande brev från vår kontaktman på Stockholms Läns Museum. Här skriver han att det behövs ytterligare en visit på plats för att klassificera det vi har söder om Lillsjön. Är det en husgrund, tjärdal eller något annat. Vidare vill han komma ut för att mäta in och registrera lämningar efter Sågkvarn och det gamla Olbodatorpet.

Kent Skillbrant
Ordförande och ansvarig utgivare

SUENSBO ges ut av Svensboda Hembygds- och Kulturhistoriska Förening. Tidningen utkommer med två nummer per år, januari och juni. Tidningen ingår i medlemsavgiften.
Extra exemplar av tidningen kan köpas och kostar då 50 kronor styck.
Medlemsavgift: 100 kronor för huvudmedlem, 50 kronor för familjemedlem.
Föreningens pg-nummer: 39 59 99-6
Ansvarig utgivare: Kent Skillbrant, telefon 0176 - 26 13 17, Telefax: 0176 - 26 11 74
Redaktör: Kerstin Svenson, telefon 0176 - 26 13 17, Telefax: 0176 - 26 11 74
Redaktionsgrupp: Marie Grönmark Carlsson, Berit Staaf och Kent Skillbrant
Tidningens adress: c/o Kent Skillbrant, Svensboda 194, 760 10 Bergshamra

För innehållet i artiklarna svarar respektive författare. Redaktionen förbehåller sig rätten att kommentera faktainnehållet i artiklarna och att göra korrigeringar i texten, språkliga eller av utrymmesskäl, som ej förändrar artikelns innehåll. Icke beställda artiklar införs i mån av plats.

Omslagsbild: Karta över Svensboda för ca 3800 år sedan. Se vidare i projekt "Under Isen".

Innehåll

Ledare	2
Vildsvin	4
Delikata musnötter	6
Hur jag blev med tomt i Svensboda	7
Under isen	8
Öppet landskap	10
Rapport från Kvarnängen	12
Projekt Promenadstigar	14
Våra sponsorer	15
Anslagstavlan	16

Utflykt till Ängsö

Söndagen den 21 maj 2006

Foto: Jan Carlsson

Vildsvin (Sus scofa)

av Marie Grönmark Carlsson

Sent en sommarkväll för ett par år sedan, kom vi åkandes på Svensbodavägen, alldeles i närheten av Askvreten, då något stort och brunt sprang över vägen. Min första tanke var att det var en björn, men när det sprungit över vägen stannade det till och då såg vi att det var ett vildsvin.

Flera personer har också oberoende av varandra sett vildsvin i närheten av fotbollsplan. De är mycket skygga djur och med lite tur kan man få syn på dem i skymningen. Man kan också se hur de bökar upp stora områden i skogen efter sitt letande efter godsaker under mossan.

Vuxet vildsvin skrubbar sig mot träd

Vildsvin finns över ett mycket vidsträckt område i Europa. Eftersom de är allätare kan de leva av praktiskt taget vad som helst. Huvuddelen av födan består av vegetabilier t.ex. ek- och bokollon, kastanjer, rötter, rotfrukter mm. De kan även äta animalisk föda såsom gnagare, kaniner, kräldjur, kadaver, ormar och grodor. Ju mer animalisk föda de äter, desto större blir de.

Vildsvinet är en listig jägare. Det visar exemplet där vildsvinsgalten täpper till alla kaninhålans utgångar och sedan metodiskt gräver upp en gång i taget och äter upp alla kaniner som kommer i dess väg.

Vildsvinet har funnits i Skandinavien långt tillbaka i tiden. Man har hittat fossila fynd som visar att arten har funnits ända här uppe i Uppland. Den första utrotningen av djuret skedde troligen redan under bronsåldern pga. människans jakt och att den då hade naturliga fiender som varg. På Öland fanns vildsvin kvar ända in på 1600-talet, då de försvann. På kungligt initiativ inplanterades en ny stam på Öland 1723. Den inplanteringen var för de höga herrarnas jaktnöje, men bönderna som fick se sina åkrar härjade av vildsvin bidrog nog till att även denna stam försvann. På 1940-talet slank de s.k. Borrestadsgrisarna, som var inplanterade vildsvin, ur ett hägn. Men deras fria liv blev kortvarigt - de sköts.

Varifrån kommer då våra nu levande vildsvin? De är rymlingar från andra hägn i bland annat Södermanland, där man planterat in dem för köttet och jaktens skull.

Att vi har respekt för dem, beror nog på att de är stora djur. Kroppslängden kan bli 2 meter och mankhöjden upp till en meter. Ett vildsvin kan väga upp till 300 kilo. De har ett kort, kompakt bakparti där skinkorna påminner om två käglor som placerats sida vid sida med spetsarna neråt. Kroppsbyggnaden ser tillplattad ut på sidorna. Denna kroppsform, kompakt men smalare framtill, är en betydande anpassning som skett under mycket lång tid. Den gör att vildsvinet kan jaga fram med hög fart även i mycket tät terräng. Pälsen är brunsvart eller grå. Ungpälsen hos de små vildsvinen har gula strimmor på brun botten. Denna kamouflageteckning hos de små ger ett bra skydd i snårskogen.

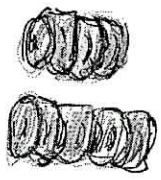

Vildsvinsspillning, 5-7 cm breda och cirka 10 cm långa

Hur kan nu detta djur klara sig så bra i strider? Det beror på galtarnas mycket vassa hörntänder som ibland liknas vid fyra vassa jaktknivar. De använder dem på så sätt att de rör hela huvudet för att få tyngd bakom, som plog och grävverktyg.

eller som vapen. Under parningstiden uppstår ofta våldsamma strider mellan galtarna, men eftersom dessa strider följer en viss ritual - de har utvecklat ett visst beteende som gör att effekterna av striden mildras. Det är mycket sällan de får allvarliga skador. De kämpar ofta sida mot sida och angriper inte varandras oskyddade bakpartier. Att det inte uppstår så mycket skador vid striderna beror inte bara på stridsbeteendet utan vildsvinet har en mycket seg och stark hud som skydd.

De tycker om att rulla sig i gyttja och gnugga sig mot kåda. Detta gör att de får ett ytterligare skydd i strider och slipper därmed även en del ohyra i pälsen. Kådan får de på sig när de skär upp skåror i trädets bark med sina vassa hörntänder. Dessa skåror i trädets bark och skrubbningen mot trädet fungerar samtidigt som revirmarkering. Det är bara att vara observant när man är ute i skogen och hittar några markeringar efter vildsvin.

Trädstam med skrapmärken från betar

Hur farliga är vildsvin för människan? De försöker i möjligaste mån att undvika strid, men suggor med smågrisar är inte att leka med, trots att suggans tänder är mycket mindre än galtens.

En vildsvinsflock består i regel av flera suggor med smågrisar. I flocken finns även unga galtar. När den vuxna galten visar sig försvinner ofta unggaltarna. Vuxna galtar lever ofta ensamma.

Suggan föder i april till maj och kullens storlek varierar med suggans ålder. Äldre suggor kan föda mellan 6 till 12 ungar medan förstagångssuggan i regel inte får mer än 2 till 4 ungar. Det är också så att det föds fler kultingar de år som är gynnsamma, med riklig tillgång på mat. Vid mycket dåliga år med lite föda sker ingen parning alls medan rik tillgång på mat ibland gör att suggan föder två kullar, en på våren och en på hösten. Griskultingarna är mycket välutvecklade och får klara sig själv vid födseln. Modern slickar inte rent kultingen, utan den stretar själv iväg till moderns spene varvid navelsträngen brister. Suggan tar sedan väl hand om sin avkomma.

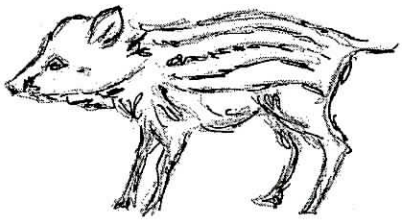

Griskulting

Hon har byggt ett bo åt dem, som hon täcker väl när hon måste lämna dem en stund. Vid en veckas ålder börjar även de små att lämna boet. Under de första 14 dagarna trycker ungarna sig platt till marken vid minsta fara. Suggan kallar på sina smågrisar med djupa långdragna grymtande och smågrisarna svarar med att klappra med tänderna.

Vildsvinen är kloka djur med många välutvecklade sinnen. De är intelligenta och har en bra omvärldsuppfattning. Trots att de inte ser särskilt bra så är deras lukt och hörsel mycket väl utvecklat. De har ett mycket väl utvecklat känselsinne. Man tror att de hör människor och större djurs rörelser som skakningar i marken.

Vildsvinen har en gång tillhört landets fauna och är nu tillbaka. De ökar starkt för varje år i och med att de saknar naturliga fiender. Jordbrukarna är missbelåtna med skador i sädesfälten och på potatisåkrarna eftersom vildsvinen plöjer fram över stora arealer och även gör skada i skogen. Många golfbanor har också fått påhälsning och bland annat Österåkers golfbana hade tidigare problem med att kultingarna snodde golfbollar. Men det är också positivt med vildsvinens bökande i skogsmarken, den blir nämligen luftigare och porösare. Vildsvinen äter också upp många skadedjur, de plöjer ner frukt och frön som sedan lättare gror. Med andra

andra ord, de upprätthåller en ekologisk balans i skogen.

Om man vill skydda sina odlade åkermarker så kan man utnyttja vildsvinets känsliga lukt och känselsinne. De gillar inte lukten av dieselolja, mänskliga exkrementer och stark parfymdoft. De är dödsförskräckta för elstängsel, en enkel tråd några decimeter över marken hindrar dem att ta sig in på en sådd åker. Däremot gräver de sig under staket

Nu har alltså även vi i Svensboda fått påhälsning av vildsvin. Om de är bofasta här eller bara strövar förbi vet jag inte. Det skulle vara roligt att höra vilka erfarenheter ni har av vildsvinen här. En sak är då säker: vi bör vara observanta, i synnerhet när vi kör bil på våra vägar eftersom trafikolyckorna har ökat betydligt och det kan gå riktigt illa om man kolliderar med ett djur som väger 300 kilo.

Vill du veta mer om vildsvin så finns det en bok att låna via biblioteksbussen Den heter: Vildsvin - beteende och jakt och är skriven av Mikael Tham och utgiven på Bilda förlag/Naturia och utkom (2001). På www.jagareforbundet.se samt www.vildsvin.se, finns också mycket att läsa.

Teckningar: Marie Grönmark Carlsson

Vänster och höger bakfot

Storleken 7-9 cm är beroende på suggans storlek. En stor galt kan ha upp till 12 cm stora klövavtryck

Vänster och höger framfot

Delikata musnötter

av Lennart Staaf

I dag är det väl mest gnagare, ekorrar och fåglar som gillar den svenska hasselns nötter. Men en gång var de skogens guld.

Hasselnötter var en sådan viktig inkomstkälla för ölänningarna att den som före den 24 augusti, det vill säga Barthelsmässodagen, påträffades med hasselnötter i händerna bestraffades hårt. Detta kunde Carl von Linné redan berätta om efter sin öländska resa 1741, och det gjorde han i sin bok med samma namn. En tunna hasselnötter betingade på marknaden vid den här tiden samma pris som vad en halv tunna råg kostade.

Hasselnötterna tillföll markägaren och ingick alltså inte i allemansrätten. Därför hittade kluriga bybor på att leta upp nötterna efter att mössen tagit med sig nedfallna hasselnötter från marken och bort till sina vinterförråd.

Efter första snöfallet brukade byborna gå ut för att leta musspår. Den som kunde vänta till vintern och hittade fram till musförrådet, kunde kringgå markägarens rätt till nötterna och lyckades på så vis skaffa sig aktningsvärda inkomster. Dessa så kallade musnötter räknades också som de mest delikata.

De fina, stora och eftertraktade hasselnötterna från Öland gav goda biinkomster och kanske i ett och annat fall också huvudinkomsten för många av Ölands småbrukare.

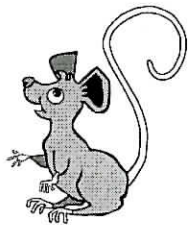

Källa: Skogen nr 1 -06.

Hur jag blev med tomt i Svensboda

av Berit Staaf

1971 var jag 30 år, sambo med fyra barn, två katter och bodde i en fyrarummare i Jakobsberg. Jag har alltid bott i lägenhet och trivdes med det. Vi kände inte heller någon som hade villa eller sommarställe så vi hade inget att jämföra med. Föga anade jag hur mitt liv skulle förändras den helg i juli 1971 när ett par kompisar till oss (Janne o Ingalill) ringde och frågade om vi ville följa med till Svensboda.

Svensboda? Var i all världen ligger det och vad ska vi göra där? Svaret blev att Svensboda låg i Roslagen, ganska exakt mitt mellan Åkersberga och Norrtälje. Det skulle ta ca 1 timme med bil. De hade köpt en tomt där och ville gärna visa oss.

Sagt och gjort, det var en fin solig dag och en utflykt är alltid roligt. Vi bryggde kaffe och bredde lite mackor och så åkte vi iväg. När vi lämnat Åkersberga började det verkligen likna "landet". Till slut svängde vi in på en liten väg som gick genom skogen och efter ca 5 km var vi framme. Deras tomt låg alldeles i början av området och var jättefin. Visst blev man lite avundsjuk på dom och blev också ganska sugen på att själv köpa. Men det var ingenting för oss och Janne trodde dessutom att alla tomter var sålda.

När vi fikat klart så bestämde vi oss för att gå runt i området. Vi stod och tittade på en tomt som fortfarande var till salu, när det helt plötsligt kom fram en man som undrade om vi var intresserade av att köpa. Det var en representant för Sparbankernas Fastighetsbyrå, som precis skulle åka därifrån när han fick syn på oss. Vi blev ganska överrumplade, för det var ju inte alls meningen att vi skulle köpa något. Han lämnade fram en broschyr över området och visade hur bra allt var ordnat. Sommarvatten, el samt telefonledningar var framdraget till tomtgränsen. en gång i veckan kom en livsmedelsbuss. Badplats fanns i Stensjön, ca 700 m från tomten. Det fanns bara några tomter kvar, så ville vi köpa var det bäst att slå till på en gång.

Vi bad att få en halvtimmes respit så skulle vi svara sen. Han återkom och då hade vi bestämt oss. Vi vill gärna köpa den här tomten (1:107), hur gör vi? Då kom chocken, vi måste lämna 1.000 kr i handpenning. Vilken besvikelse när vi nu hade bestämt oss. Vad skulle vi göra? Inte ett enda öre hade vi med oss. Janne hade 50 kr. Efter en stunds prat hit och dit, så löste vi det så att vi lånade 50 kr och la som handpenning, mot att vi genast på måndag gick till banken och betalade in resterande 950 kr. Efteråt bara skrattade vi. Hur hade detta gått till? Helt plötsligt var vi nyblivna ägare till en skogstomt ute i ödemarken.

I september skulle jag, min sambo och min yngste son Stefan som var två år, tillsammans med Janne och Ingalill tälta en helg på deras tomt. Vår tomt var fortfarande full med gran och tall. Vädret var ljuvligt och vi gick en sväng i skogen och hade turen att hitta kantareller. Vi hade med oss spritkök där vi lagade till vår mat och förgyllde den med kantarellerna vi hittat. Det började mörkna och det var dags att krypa in i våra tält. Det enda jag minns av den natten är att jag och min sambo slogs om att ha Stefan i våra sovsäckar för att hålla värmen. Det var så rått och kallt att det inte gick att koppla av och sova. Ganska trötta vaknade vi till en underbar dag. Älvorna dansade över ängen och åkern, men solen sken och snart lättade det och då var natten glömd. Vi var ganska nöjda när vi åkte hemåt på eftermiddagen.

Detta var bara början och jag har aldrig ångrat köpet. Jag skrev i början att mitt liv förändrades den där dagen och det har det verkligen gjort. Jag har under åren upplevt så mycket frihet, glädje och lycka i Svensboda, även mindre roliga saker, som man nu efteråt skrattar gott åt.

Under Isen

av Kent Skillbrant

Vår tidsmaskin har nu tagit sig till ca 2650 f.Kr. Swänsboön har sin topp 15 meter över Litorinahavets yta. Ön har vuxit till ca 1.900 m² och totalt har området 16 st. öar och skär. Takten för landhöjningen är nu 1,25 meter/100 år.

Vad hände i världen ca 2650 f.Kr.
Ca 2700 började man odla majs i Mexico. Ca 2600 målade man piktografiska tecken i Indusdalen (från latinets picti = de målade)

Swänsboön ca 2650 f.Kr.

•

Vi går raskt vidare till ca 2200 f.Kr. Swänsboön har sin topp 20 meter över Litorinahavets yta. Ön har vuxit till ca 14.000 m² och totalt har området 22 st. öar och skär. Landhöjningen är nu 1,25 meter/100 år. Öarna är ännu så länge klippöar. Inga lerjordar för växtligheten att gro i finns.

Mossor och lavar har naturligtvis bosatt sig på öarna tillsammans med enstaka träd. Vi får väl gissa oss till att öarna ser ut ungefär som på dagens klippöar och skär. Även om det mesta av Svensboda ligger under vatten har det bildats några större öar runt omkring oss och de yttersta småöarna i vår skärgård har nu dykt upp öster om Bergshamraleden. Landhöjningen är vid denna tidpunkt ca 1,15 meter/100 år.

Vad hände i världen fram till ca 2200 f.Kr.
Ca 2550 byggs Cheopspyramiden. Mellan 2500 och 2300 etableras bronstillverkningen i centrala och södra Europa. 2334 lägger kung Sargon av Akkad grunden till ett av världens första imperium. Det motsvarade Jordanien, Syrien, Irak och de västligaste delarna av Iran vid persiska viken.

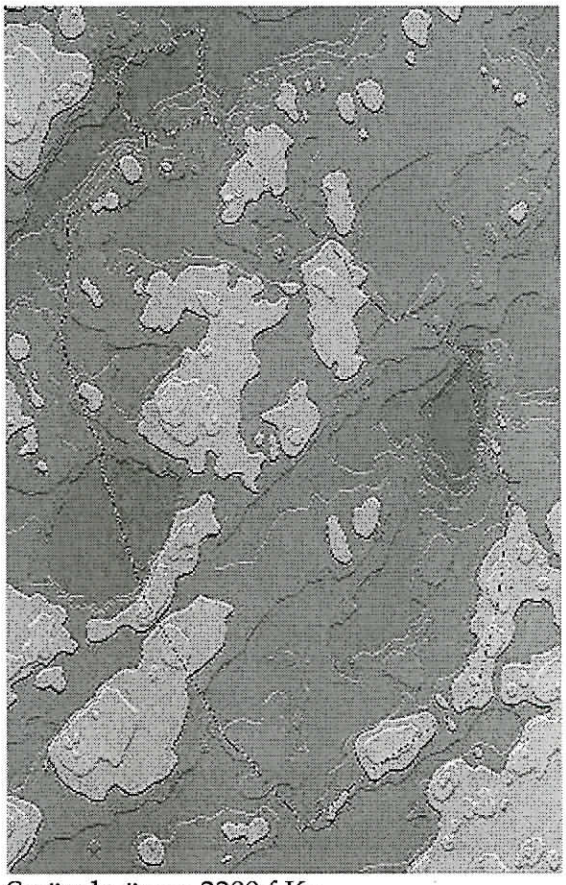

Swänsboön ca 2200 f.Kr.

Kronologin kräver att vi nu först måste lämna Litorinahavet eftersom vi har ett förstadium till Östersjön som heter Limnaeahavet. Det består av bräckt vatten. Namnet kommer av grekiskans lim´ne = sjö. Vi skriver tidpunkten till ca 2000 f.Kr.

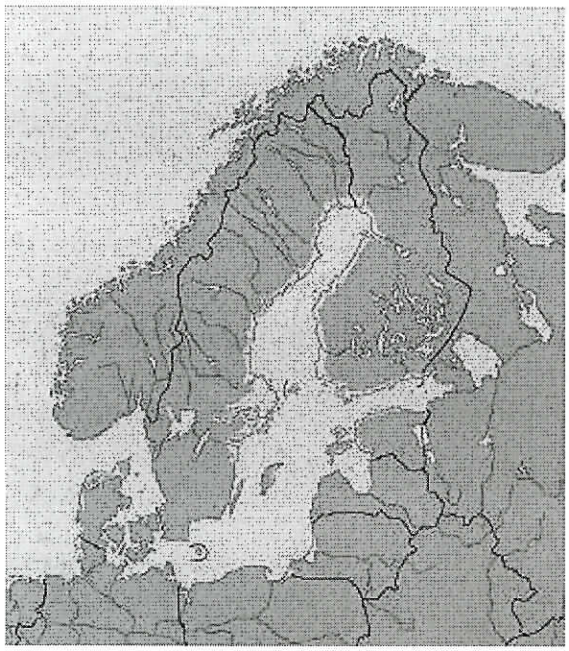

Limnaeahavet ca 2000 f.Kr.

Under perioden från år 2200 till 1800 f.Kr. friläggs de första åkermarkerna i vårt område. **Se omslagsbild**. Kartan beskriver läget ca 1800 f.Kr. De röda fälten är åkermark på våra kartor av idag. Från början är de förmodligen små och grunda insjöar med en storlek av ca 1/5 av lillsjöns yta. Bottenavlagringar blir en bra grogrund för växter att leva i. När de dör bildar de mer mylla och efter några hundra år har vi våra första arealer som kan ha använts för att odla på. Vi är fortfarande kvar i stenåldern och ska det finnas några riktigt gamla fynd ska de finnas här.

Åkern som vi ser på kartan, ligger för våran del mellan Mossvägen och Skogsvägen, på marker som ägs av oss alla genom SNF.
Det vi vet här är att Swänsboön fortfarande är en ö. Det finns ännu ingen fast markförbindelse med fastlandet, även om det har blivit mycket korta sträckor att ta sig över vid de smalaste sunden. Landhöjningstakten har minskat till ca 1,05 meter/100 år.

Så här ser det ut i ett vidare perspektiv. På den här kartan ser vi det mörkare som är den stora farleden och det smalare mörka som går upp mot vänster är Bergshamraviken.
Denna karta är 1:50000 och stämmer ej helt med omslagets karta som är en ekonomikarta 1:10000. Den observante kan se att åkern på Östanås marker fortfarande ligger i det våta i Limnaeahavet. Ekonomikartan är mer detaljerad och bör stämma bättre.
X = Stensjön
I nästa nummer får vi följa hur våra tomter besegrar havet.

Öppet landskap

av Brian Davenport, projektledare

Öppet landskap betyder ett område fritt från sly och gammalt ris. Träd tillåts att växa runt utkanten av området och i vissa bestämda platser för att ge skydd och avdelning.

Kvarnkärret sommaren 2003
Foto: Gun Andersson

Projekt Öppet landskap startade 2003. Den norra delen av Kvarnkärret från Lillsjövägen rensades på ris och gräset slogs och krattades ihop i hässjor. Året därpå hade vi möjlighet att få låna några får som hjälpte oss att hålla ytan vi rensat under kontroll. Detta visade sig vara mycket framgångsrikt, så det beslöts att utöka projektet. Målet är nu att skapa ett öppet landskap på Kvarnkärret från Lillsjövägen i norr till Tallvägen i söder.

Vi har fått många positiva kommentarer från människor som promenerar förbi, eftersom de ser den förändring som skett på Kvarnkärret. Dessa kommentarer ger oss uppmuntran att fortsätta att arbeta med projektet.

Under 2006 har vi fortsatt att göra framsteg när det gäller att öppna upp området. Detta år har vi påbörjat att rensa upp ytterligare cirka 4000 m² söder om den redan öppna ytan på båda sidor om diket. Vi har också underhållit och fortsatt att rensa det som öppnats upp under tidigare år med de hjälpmedel vi har till vårt förfogande. Underhåll och förbättring av marken är mycket viktiga delar i detta projekt och det är enkelt att se vilken förbättring som nu har åstadkommits i området.

För de flesta människor är de betande fåren förmodligen den mest synliga aspekten av projektet. För andra, speciellt för dem direkt inblandade, är arbetet med att öppna upp ytterligare mark händelsen för året. Fåren har varit en mycket viktig del i projektet och detta år hade vi 12 familjer som fårskötare, varav 3 familjer var helt nya deltagare. Alla våra fårskötare har gjort ett mycket bra arbete med att ta hand om fåren och aktuell beteshage.

Att öppna upp ny mark har inneburit att ta bort små träd och sly, samla upp och frakta bort gammalt ris som legat kvar efter tidigare års skogsgallringar och elda det som kunnats elda. Allt material som gick att flisa, har flisats och lagts på stigarna i Kvarnkärret. Där marken har rensats upp, har gräset slagits och sedan har fåren släppts in för att beta där.

Kvarnkärret hösten 2006
Foto: Gun Andersson

Vilopaus under arbetsdagen
Foto: Lennart Staaf

Att projektet har gjort framsteg i år är tack vare några personers hängivenhet att öppna upp landskapet och tillgången till olika hjälpmedel. Slåttermaskinen tillåter oss att ha kontroll över gammalt gräs och gör det möjligt för fåren att beta. Fyrhjulingen med släpkärra har tillåtit oss att ta bort stora kvantiteter av slaget gräs och gammalt ris som annars hade varit omöjligt att frakta bort.

Vi har haft tre organiserade arbetsdagar och andra dagar när det har passat olika deltagare att arbeta.

Våra planer för 2007 inkluderar underhåll och förbättring av redan öppnad yta samt att öppna upp mer ny mark. Målet är att öppna upp ytterligare 6000 m². Om vi lyckas är beroende på de resurser som finns tillgängliga för oss.

Efter diskussion med de flesta som anmält sig för projektet 2007, har vi bestämt att ha en arbetsdag den tredje lördagen varje månad, från maj till oktober. Det ger alla en större chans att på förhand veta när det är organiserade arbetsdagar och det blir lättare att planera in sitt deltagande i projektet. Vi planerar också att dessa dagar, förutom arbete, blir tillfällen att umgås med picknick eller grillning på kvällen. Det kommer också att finnas en lista på arbeten som kan utföras vid andra tillfällen, om datumen för de planerade arbetsdagarna inte passar med tanke på övriga aktiviteter man har under sommaren.

Vi välkomnar nya deltagare i projektet. Allt vi ber om är att du är engagerad i att medverka till att göra projektet framgångsrikt och att ge projektet minst 15 timmar av din tid varje år. Du kanske därutöver också vill vara fårskötare. Att vara fårskötare innebär att du ska kunna titta till fåren två gånger per dag under din fårskötarvecka. Det är ingen ansträngande uppgift och varje ny fårskötare kommer att få introduktion i vad man ska kolla och vad man har ansvar för.

Att vara delaktig i ett projekt som detta ger en speciell tillfredställelse och belöning i att se vad vi tillsammans kan uträtta. Det är ett sätt att vara delaktig i ett team, möta nya människor och ha trevligt tillsammans.

Fåren betar
Foto: Lennart Staaf

Projektet öppet landskap, är ett sätt att bidra till att göra Svensboda till en trivsammare plats, genom att återskapa det gamla kulturlandskapet.

Om du vill vara med i projektet, maila:
brian_w_davenpert@hotmail.com
eller lämna en lapp i brevlåda nr 125 vid fotbollsplan.

Rapport från Kvarnängen

av Gun Andersson

2006 var det femte året som vi arbetade med att försöka återskapa Kvarnängen som det såg ut när kvarnarna var i drift under medeltiden. På fem år kan vi se resultat av våra ansträngningar. Området har blivit öppnare och arbetet med att restaurera den gamla ängs- och hagmarken har börjat ge utdelning. Vi kan glädjas åt att det är mer ängsblommor nu och fler arter än när vi började 2001.

Arbetet följer en långsiktig plan för vad vi vill åstadkomma. Varje säsong ägnas en stor del av våra insatser till att underhålla ytan vi öppnat upp, men varje år har vi också haft tid att ägna oss åt något ytterligare som för oss ett steg närmare slutmålet. Så också 2006, då vi bland annat började att synliggöra lämningen efter den äldsta kvarnen, den så kallade skvaltkvarnen.

Varje säsong inleds med att städa upp efter vintern. Förra året innebar det att fälla sex träd som knäckts under vintern, kapa dem till ved, släpa ris och elda. Vårfagningen bestod också i att plocka bort grenar och kvistar på ängsmarken samt i bäcken. Innan det var dags för den första slåttern på nedre ängen, hann vi med att ta bort allt material till gärdesgård som staplats upp föregående säsonger och frakta det till åkern Tallvägen - Rönnvägen. Vi rensade också kullen ner till strandkanten från sly och släpade bort det till eldningsplatsen.

Slåttern genomfördes vid två tillfällen på nedre ängen och en gång på den övre. På den nedre ängen tar vi hänsyn till den del av ängen där blommorna finns, så att de hinner blomma ut och fröa av sig innan vi slår gräset. Allt gräs m m krattades ihop och forslades bort till eldningsplatserna.

Vårfagning Kvarnängen 2006
Foto: Gun Andersson

På övre ängen hann vi också med att bränna upp det.

Ungefär halva bäcken har rensats. Vid rensningen har vi tagit hänsyn till den växtinventering som Marie Grönmark Carlsson gjort. Det innebär att minst några exemplar av varje växt har sparats. Vi har också rensat sly i ungefär en tredjedel av täckdiket från Lillsjövägen och ner mot bäcken.

Ett stort steg framåt i vårt arbete var att ha möjligheter att börja synliggöra lämningarna. Vi har fått tillstånd till detta och koncentrerat oss på att frilägga stenar i bäckkanten som har haft samband med kvarnverksamheten samt att börja synliggöra fundamentet till skvaltkvarnen. Det är intressant att nu börja kunna se den. Blandningen av stora och små stenar borgade för en stabil grund för kvarnen.

Ett stort steg framåt var också att arbetet med att rensa ut sly i strandkanten kunde påbörjas samt att dungen på vänster sida om stigen på övre ängen gallrats ut.

Materialet kommer att användas till gärdesgården samt till flis för att förstärka stigen på övre ängen som numera används flitigt och periodvis blir lerig.

Eftersom SNF kommer att gallra skog under vintern 2007 kommer projektet Kvarnängen att ta ett stort steg framåt. Vid gallringen kommer träd på nedre ängen att tas bort för att släppa in mer ljus, så att vi så småningom kan få ängsblommor över hela ängsytan. Hela strandkanten som omfattar Kvarnängen kommer att rensas från träd och öppnas upp mot Lillsjön, eftersom det var så det såg ut förr i tiden när kvarnverksamheten var igång.

Vill du också vara med och känna glädjen och tillfredställelsen i att vårda våra kulturhistoriska lämningar och återskapa ett landskap som vi alla kan vara stolta över?

Om du är intresserad, kan du maila till: gun260672@tele2.se eller lägg en lapp i brevlåda nr 50. Alla är välkomna att vara med och var och en bidrar utifrån sin egen förmåga. Jag hoppas att vi syns på Kvarnängen.

Slåtter Kvarnängen 2006 Foto: Ingemar Pettersson

Projekt Promenadstigar

Brian Davenport, projektledare

Detta projekt har till mål att skapa och underhålla promenadstigar på och omkring Kvarnkärret och Kvarnängen. Projektet är ett samarbete mellan Svensboda Hembygds- och Kulturhistoriska Förening (SHKF) och Svensboda Natur- och Fritidsförening (SNF).

Projektet startade 2004 i och med att några av de gamla stigarna rensades upp. Under det året var det mycket gammalt ris, sly och gräs som togs bort från stigarna och brändes.

Ungefär 4000 meter promenadstigar har nu restaurerats eller anlagts och underhållits. Stigarna har sammanlagt tio broar där de korsar dikena.

Ett nätverk av användbara stigar betyder att fler människor kan njuta av att promenera i områden som är på väg att bli allt mer attraktiva att gå omkring i. Jag tror också att det kan uppmuntra till en stolthet över de omgivningar vi äger tillsammans. De flesta av stigarna används i den utsträckning att det försvarar det arbete det innebär att underhålla dem.

Brobygge på gång. Foto: Berit Staaf

Under 2005 bestod arbetet mest i att underhålla stigarna och att göra några nya broar till dikena.

Under 2006, har förutom underhållet av stigarna, cirka 600 meter täckts med flis från smågranar som fällts till projektet att bygga gärdesgård och sly som tagits bort i projektet öppet landskap. Stenar har lagts ut som fyllning på några av de sanka partierna och de kommer att täckas med flis så småningom. En ny stig har börjat att anläggas mellan Sockenvägen och Kvarnvägen. Stigen mellan slutet av Sockenvägen och stora diket har flyttats från det sanka området och är nu gåvänligt i alla väder.

Att täcka delar av stigen med flis har inneburit en stor förbättring, speciellt i de sankare avsnitten. Sly och kvistar från träd har på detta sätt sparat in arbetet med att släpa bort och bränna det. Det är också mer miljövänligt och stigarna blir samtidigt mer promenadvänliga. De granar och det sly som tagits bort har också öppnat upp runt stigarna så att det kommer in mer luft och ljus.

Många i Svensboda och deras gäster har kommit med positiva kommentarer och gett oss uppmuntran att fortsätta och att utöka projektet. Om du har några förslag, kommentarer eller bekymmer angående stigarna, tala om det för mig. Att få återkoppling från de som använder stigarna är viktigt om vi ska kunna ha stigar som ni vill ha.

Under 2007 kommer projektet att fortsätta med att underhålla och förbättra de befintliga stigarna och att arbeta mer på de nya avsnitten. Nya kartor och skyltar kommer att tas fram. Några avsnitt som inte används kommer att läggas ned.

Du kan hjälpa till att göra våra stigar bättre genom att bli delaktig i projektet. Även utan att bli riktigt involverad kan du hjälpa till genom att ta bort kvistar och pinnar när du promenerar omkring. Lägg dem bara på en av eldningsplatserna när du passerar dem. Om alla kan göra så på sin promenad skulle det hjälpa till väldigt mycket.

Om du är intresserad, maila till:
brian_w_davenport@hotmail.com, prata med mig när du ser mig eller lämna en lapp i brevlåda nr 125 vid fotbollsplan.

Med en önskan om trevliga promenader.

Våra Sponsorer

Trädgård Transport Höglyft
Ekram Bygg Schakt och Transportekonomi
Skarpnäck
Tel 08-39 57 00
Fax 08-39 25 35
Mobil 0708-92 14 00
Ronny Markė

Byggnads
Henningssons Byggservice
Lagboda
Tel: 0176-26 05 13
Mobil: 0708-48 79 31
Allan Henningsson

Företagsekonomi och Dataregistrering
KS Office
Svensboda
Tel 0176-26 04 30
Fax 0176-26 04 30
Kent Skillbrant, Kerstin Svensson

El-installationer
AE:s El
Johanneshov
Tel och Fax 08-659 13 10
Mobil: 0708-69 13 10
Anders Eriksson

Schakt och Transport
F:a Micke Hedin
Svensboda
Tel 0176-26 11 27
Mobil 070-324 09 02
Mikael Hedin

Möbler och Handikapphjälpmedel
BOKOBO
Älta
Tel 08-773 45 37
Fax 08-773 10 40
Mobil 0708-77 34 53
Bo Barkman

Schakt och Avloppsanläggningar
Rickeby Gård Inge Strömberg
Riala
Tel. 0176-26 35 50
Mobil 0733-84 11 34
Inge Strömberg

Schakt Avlopp Trädfällning Vägsläntsklippning
Kalles Gräv i Riala
Uddeby
Tel. 0176-26 30 36
Mobil 070-583 67 21
Karl-Gunnar Karlsson

El-installation
PK:s Elservice
Farsta
Mobil: 0708-35 41 00
Pär Kviberg

Byggnads
Skillbrant Byggservice AB
Skarpnäck och Svensboda
Tel 08-648 75 73
Mobil 0735-10 56 02
Jonni Skillbrant
0176- 26 13 17
Kent Skillbrant

Trädsågning, Försäljning av bräder o plank samt björkved och gärdesgårdsmaterial
Mobila Sågverket i Roslagen AB
Södervad
Tel. 0176-26 07 61
Mobil 070-335 22 75
Anders Elfsberg

Bygg och Inredningar
BoJo Inredningsfirma
Svensboda
Tel 0176 - 26 11 69
Mobil 070 - 685 04 13
Bo Johansson

Föreningsbrev B

Vid obeställbarhet: Retur till
Svensboda Hembygds- och
Kulturhistoriska Förening
c/o Skillbrant, Svensboda 194
760 10 Bergshamra

37 – 55 - S

Marie Grönmark - Carlsson
Jan Carlsson
Svensboda 157
760 10 Bergshamra

Anslagstavlan

Medlemsmötet
Föreningens medlemsmöte hålls preliminärt lördagen den **26 maj klockan 11.00.** Kallelse skickas ut separat.
Vi vill bl. a. ha förslag på aktiviteter inför sommaren.

Om du flyttar
Var vänlig och uppge din nya adress till vår ordförande
Kent Skillbrant,
Svensboda 194
760 10 Bergshamra.
Telefon : 0176 - 26 13 17
eller Fax : 0176 - 26 04 30

Glöm ej
att kolla in våra anslagstavlor för ytterligare information

Projekt Öppet Landskap

Nu med fasta arbetsdagar

Vi träffas vid fårhagen den **tredje** Lördagen varje månad.
Från månad **Maj**

Planeringsmöte 29
Söndagen den 30 april kl. 13.00 medtag mugg almanacka och något att sitta på.

Lösnummer av Suensbo
Finns att köpa för 50:-/st.
Ta kontakt med Kent Skillbrant, Svensboda 194
760 10 Bergshamra.
Telefon 0176 – 26 13 17
eller Fax 0176 - 26 04 30

Odlingslotter
Är du intresserad av att ha en odlingslott (ca 50 m2) på åkern snett mot fotbollsplan? Kontakta:
Brian Davenport.
E-mail:
brian_w_davenport@hotmail.com

Fåraherdar sökes
Ett första möte hålls vid fårboda (kvarnkärret)
Söndagen den 30 april kl. 13.00 medtag mugg almanacka och något att sitta på. 29

Har du någon rolig historia eller något annat att berätta från Svensboda kan du bli vår **gästskribent.**

Kontakta
Berit Staaf
Tel. 0176-26 11 74